

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Dubium XIII. Quid sit sponsio & ludus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42561

D V B I V M XIII.

Quid sit Sponsio & Ludus.

1067 **R** *Esp.* Sponsio est contractus, in quo duo de veritate, aut eventu alicujus rei certantes sibi invicem aliquid spondent, ut id ejus sit, qui veritatem affecurus fuerit, v. g. certo tecum 10. Imperialibus, hanc vel istam civitatem obsessam, captam, &c. Ut licite fiat, requiritur, 1. Ut fiat super re dubia. 2. Ut sit æqualitas in re, quæ spondetur, cum æquali incertitudine. 3. Dubius eventus in utroque. 4. Ut uterque eodem sensu accipiat id, de quo certatur. *Molin. Tom. 2. Disp. 508. Less. L. 2. c. 26 D. 1. Lugo D. 31. S. 6.* Ludus verò est contractus, quo ludentes inter se paciscuntur, ut victori cedat, quod uterque deposuit. Hi contractus Jure Naturæ liciti sunt, modò debitæ conditiones adsint, & aliunde non interveniat scandalum, aut justa prohibitio, aut iniquitas miscet, nec peccati sit occasio; quia sicut quivis suæ rei dominus, potest alteri eam donare absolute, sic etiam sub aliqua conditione, sive ea fortuita sit, sive ex industria pendeat. *Less. num. 3. Bonac. de Restit. in particulari D. 2. Q. 3. P. 1. Unde resolves:*

I. Qui rei dominus non est, aut alienare eam non potest, non potest etiam de ea ludere, aut deponere. Et sic deberet restituere, qui lucratus esset à Religioso, & filio-familias, non potente alienare. *Laym. L. 3. T. 4. c. 21 N. 5.*

II. Si tamen filius-familias (& idem de Religioso ait *Navar. apud Less. num. 27.*) alatur in distantio loco à Parentibus, poterit ex alimentis moderate aliquid insumere in honestum lusum, v. g. 5. ex 100. quia talis communiter præsumitur voluntas

luntas parentum, ut habet *Sotus, Less. l. c. Laym. n. 5.*
 &c. Ac præterea potest etiam filius deponere,
 quidquid lucratus fuerit, cum ad hoc etiam pa-
 rens censeatur tacitam facultatem dare. *Lay. l. c.*
Bon. p. 2. n. 10. & seq.

III. Tenerur restituere, qui vicit faciendo con-
 tra conditiones ludi, & decipiendo; aut fraude,
 ac per injuriam alterum pertraxit ad ludendum,
 ut v. g. si simularet se planè ignarum lusûs, & sic
 alterum multò imperitiorem provocaret, qui
 alioqui ludere noluisset; aut si convitiis laceffe-
 ret, ad quæ vitanda alter consensisset in lulum,
 aliàs non consensurus. *Mol. d. 5 17: Lay: n. 6: Bon:*
p: 2: n: 3: 6: & 9.

IV. Si in re, quæ spondetur, fit inæqualitas, &
 hæc alteri parti (v. g. cujus pecunia major est) fit
 nota, isque nihilominus spondere velit, valet
 contractus probabiliter, quia scienti & volenti
 non fit injuria, ut dicit. *Nav: man: c: 19: n: 18: Med:*
Sanch. consil. l. 1. c. 8. Dub. 13. Dian. Contrarium
 tamen probabiliter docet *Lugo n. 81. ex Mol. Less.*
 & *Bon. p. 1. n. 18.* Si autem ignora sit, non potest al-
 ter lucrari, quia non est æqualis conditio utrius-
 que, & alter nulli se exponit periculo. *V. Azor. p. 3.*
l. 5. c. 25. q: 7: Bon: l: c: Salas de Ludo dub. 13: n: 3:
Escob: & Lugo. loc. cit.

V. Per se quidem, & jure naturæ licita est eti-
 am sponso de futuro eventu, qui damnum pro-
 ximi conjunctum habet, v. g. Petrum intra an-
 num moriturum; (etsi enim detur occasio optan-
 di, vel machinandi mortem Petro, id est per ac-
 cidens, potestque idem periculum esse in censu
 vitalitio) jure tamen humano sæpe prohibetur.
Lugo n. 74.

VI.

» VI. Etsi sponſio cum conditione illicita, v. g.
 » plus altero potaturum, ſit illicita, quia inducit ad
 » peccatum: quod tamen eâ lucratus es, non tene-
 » ris reſtituere. *Sanch. n. 45. Lug. Dian. p. 7. r. 9. R. 69.*

» VII. Probabile eſt, quod docet *Mol. &c.* dum
 » quis minis vel convitiis ad luſum inductus eſt, &
 » perdit, victorem non teneri reſtituere, quia talis
 » abſolutè voluntariè luſit. *Bon. l. c. & Garz. contra*
 » *Azor, Leſſ. l. c. Reg. Fill. &c. communiter.*

» VIII. Communior ſententia eſt, teneri reſti-
 » tuere eum, qui luſit, vel certavit, certò præſciens
 » ſe victurum eſſe. Contrarium tamen, nempe
 » non teneri, dummodo dolus abſuerit, tenet
 » *Tol. l. 5: c. 27: n. 9: & Sa V. Contractus*, quia non
 » tenetur ex juſtitia ſuam peritiam vel ſcientiam
 » adverſario declarare, ſed iſ ſuæ temeritati im-
 » putet, quòd auſus fuerit cum eo deponere, cujus
 » ſcientiam non nôrat. *Vid. Bon. num. 4. Dian. R.*
 » *62.*

» IX. Non tenetur reſtituere, qui utitur aſtutiis
 » illis, quas regulæ luſûs & conſuetudo recepta
 » patitur, cum uterque ſciat tales aſtutias eſſe ſo-
 » litas, & ſic tacitè in illas liberè conſentiat, *Azor,*
 » *Fill. Leſſ. n. 15. Bon. n. 1. v. g. 1.* Si potiores chartas
 » habens, & ſecurus de victoria, augeat ſponſio-
 » nem vel ſimulet metum, ut adverſarius augeat,
 » 2. Si ſciens inferiores chartas habere, diſſimulet,
 » augeatque ſponſionem, ut ſic relinquatur ſibi,
 » quod erat appoſitum, *Lugo n. 34. Sanch. Sal. Dia.*
 » *R. 43. 3.* Si inſpiciat chartas alterius, ex ſola
 » ipſius negligentia & abſque fraude; ſecus ſi ita ſe
 » collocet, ut poſſit videre; vel ſi alium conſtituat,
 » à quo

à quo admoneatur , 4. Si chartas à tergo discat²⁰
nôsse inter ludendum , quas antè non signarat ,²⁰
nec noverat. *Trull. to. 2. l. 7. c. 27. d. 2. n. 4. Sanch. dub. 20*
12. n. 9. & 10. Lugo, n. 37. & 38. Dian. R. 50. & 52. 20

X. Qui verò utitur fraudibus non adhiberi fo²⁰
litis, vel colludenti ignotis, v. g. suffuratur chartas,²⁰
vel signis à tergo notat, vel utitur notatis, aut iis,²⁰
quas antè novit, ignorante socio , vel arte quâ-²⁰
dam eas componit, &c. tenetur restituere , non²⁰
tantùm lucrum , sed etiam quantùm alteri vale-²⁰
bat spes lucrandi; imò etiam colludenti , *Regin. 20*
Amic. Trull. n. 3. Dian. R. 43. Vid. etiam p. 4. r. 3. 20
R. 75. & Bon. n. 6. & 7. 20

XI. Si ludens habeat animum non solvendi, vel²⁰
si perdat, repetendi, non potest lucrari, atque a-²⁰
deo nec retinere, quod est lucratus, quia fraudu-²⁰
lenter decipit, nec alter vellet cum eo ludere, ni d²⁰
sciret. *Less. n. 31. Reg. n. 388. Bon. l. c. 20*

XII. Peccant graviter, & communiter morta-²⁰
liter, qui totos se lusibus tradunt, cùm sciant in²⁰
gravia se inde peccata labi, aut impotentes reddi²⁰
ad solvenda debita , vel alendos liberos & uxo-²⁰
rem, &c. *Sanch. Trull. d. 1. 20*

XIII. Peccat item ludens, si lusus lege positivâ²⁰
sit prohibitus, ut lusus alearum, & similes, qui²⁰
magis in fortuna & casu , quàm industria fun-²⁰
dantur. At Laicis ratione circumstantiarum sub²⁰
veniali, Clericis sub mortali prohibentur. *Less. l. 20*
2. c. 26. n. 6. Intellige si Clericus crebrò, perque lon 20
gum tempus lusierit; non autem, si per breve tem-²⁰
pus, & causâ recreationis , & absit scandalum, 20
quia Canones id prohibentes non videntur re-²⁰
cepti, nisi quatenus id fieret cum periculo scan-²⁰
dali, ut habet *Less. dub. 1. Laym. l. 3. r. 5. c. 21. n. 1. No- 20*

»tat autem *Dian: p: 7: t: 9. R. 2. & 3* ex *Lug. n. 11.*
 »*Dicast. Amico, Trull. &c.* prædictis legibus per
 »contrariam consuetudinem ita derogatum esse,
 »ut non tantum Laicus, sed etiam Clericus non
 »peccet, si principaliter pro recreatione, & simul
 »pro lucro moderato ludat chartis, vel aleis. In
 »Religiosis tamen (apud quos disciplina regularis
 »viget) uti & Episcopis, à peccato gravi excusari
 »vix posse, *ib. R. 4. ex Mol. to. 2. disp. 521. num. 6.*
 »*Dicast. Lug. n. 12. &c.* etsi *Sanch. dub: 28: n: 9:* co-
 »netur excusare, si urgeat necessitas v. g. excitandi,
 »aut recreandi infirmum; vel si parum ludat ob
 »solam recreationem.

» XIV. Si quis ludo tali vetito lucratus fuerit,
 »juxta sententiam probabiliorem non tenetur ad
 »restitutionem ante judicis sententiam: quia jura
 »non annullant contractum nec impediunt ac-
 »quisitionem dominii, sed tantum concedunt, ut
 »possit repeti. An verò qui tali lusu perdidit, te-
 »neatur postea adhuc solvere, alii negant, ut *Less.*
 »*dub. 4. Mol. disp. 515. Reg. Fill. &c.* alii affirmant,
 »ut *Azor, Rebel. Val. &c.* apud *Bon. p. 3. n: 2: V: Dia:*
 »*p: 2: t: 17: R: 8: & p: 7: t: 9: R: 1.*

» XV. Ludere pro psalmo, vel oratione Domini-
 »ca recitanda, non est peccatum, nec irreverentia.
 »*Nav. man: c: 19: n: 7: Rebel: Sanch: Dia: p: 7: t: 9: R: 1.*

A D D E N D A.

1068 Q: 196: Quid præterea circa hos contractus sit no-
 »tandum. *Rz. Sequentia, §. 1.* Eum, qui certus est de
 »re vel eventu, posse sponfionem facere & lucrari,
 »quamvis non dicat se scire, docent *Nav: Covarr:*
 »*Tol: Hurt: Laym: & alii multi cum Dian: p. 7. t. 9.*
 »*R. 62.* maximè si dicat se scire, aut alter advertere
 »possit

possit eum scire, & tamen velit certare, quia tum nulla adest fraus, sed alter censetur resignare juri suo, uti cum pluribus tenet *Dian: R: 63.* Nihilominus *Mol: Garz: Lugo d. 31. num. 81.* & alii negant licere, etiam in casu, quo diceret se scire, quia hinc emitur spes lucri pro periculo amittendi, veluti merx pro pretio, ergo si nullum sit periculum amittendi, nihil emitur, ergo contractus est invalidus, sicuti si Cajus sciret gemmam esse falsam, etiam si Titius eam peteret emere veluti veram, vendi non posset pretio veræ gemmæ; hinc *Fill: t: 37: n: 24.* & *Spor: t. 6. c. 6. n. 86.* dicunt priorem sententiam esse satis probabilem, sed secundam magis justam & tutam, puto etiam probabiliorem esse.

§. 2. Si Cajus sit excellenter peritus, & nesciat 1069
Titium, cum quo ludit, esse ita imperitum, secundum communem cum *Diana R. 30.* potest Cajus sibi totum lucrum retinere, quia nulla intercessit deceptio. Si Cajus sciat se esse longè peritiorem, & Titius id sciens velit ludere, etiam nihil tenetur restituere Cajus, quia scienti & volenti non fit injuria, ita cum aliis *Sanch: in Conf. l. 1. c. 8. dub. 13.* *Dian. R. 29. & 31.* Si Cajus sciat se esse multò peritiorem, ideòque sit moraliter certus se lucraturum, Titius autem id nesciat, *Tol: Covarr.* aliique apud *Lugo num. 44.* & *Steph: t. 4. d. 9. à n. 47.* dicunt adhuc non teneri lucrum restituere, quod probabile putant *Salas & Diana R. 29. & Steph.* non audet improbabilitatis arguere, quia qui in lusu certus est de victoria, potest augere sponsonem & lucrari, ergo & qui ante lusum est certus, & quando dicitur debere esse parem conditionem ludentium, intelligi vult *Less.* non de paritate industriae

dustriæ vel notitiæ , sed partim legum servandarum , partim juris ad lucrandum & perdendum ; Communissima tamen est sententia , quòd in hoc casu teneatur restituere , quia ut contractus onerosus esset validus , debuisset ludens spem lucrandi emere periculo perdendi , uti habent *Lug. num. 81. & Spor. n. 67.* Et quidem teneri restituere totum , docet *Bonac.* quia est causa injusta totius damni : *Nec obstat* periculum , cui se exposuit , nam illud debet sibi imputare. Econtrà alii cum *Dian. R. 30.* dicunt ad summum teneri ad partem majorem vel minorem pro gravitate vel levitate periculi , quod subiit.

1070 §. 3. Si tres sint , qui sperent aliquid , v. g. officium , & *Cajus* pro 10. Florenis certet seorsim cum singulis , quòd non sint obtenturi , in hoc casu *Cajus* est certus se lucraturum à duobus & uni tantum esse perditurum , adeoque est certus de lucro 10. Florenorum , posse autem sic certare & sibi retinere hoc lucrum docent cum aliis *Sanch. dub. 16. & Lugo num. 87.* quia cum singulis est dubius de futuro eventu , ergo sicut potest cum quolibet perdere , potest à quolibet lucrari ; deinde singuli contractus seorsim essent liciti , ergo & simul , quia unus non impedit æquitatem alterius , neque ostendi potest , cujus è tribus jus læderetur. Agnoscit hanc sententiam esse probabilem *Dian. R. 64.* tenet tamen oppositam cum *Led. & Villal.* quia cum possit tantum perdere 10. & certò etiam lucratur 10. videtur hìc esse inæqualitas inter periculum fortis & spem lucri ; nihilominus prima sententia videtur satis probabilis , quia non est spes lucri tanti apud singulos , inter quos divisum est periculum.

§. 4. Peccat & tenetur satisfacere, qui est cau- 1071
sa, cur contractus sponfionis non compleatur,
v. g. Cajus certavit se citius currendum quam Titi-
um, si Cajus postea nolit currere, tenetur satis-
facere Titio, secundum spem lucri, quam habe-
bat, quia Cajus non stat contractu oneroso, cujus
obligationem suscepit, qui enim contraxit cursu
vincere, contraxit currere, ita *Az. Bonac. Fill. num.*
28. Dian. R. 66. quamvis videatur distinguere *Lu-*
gō n. 89.

§. 5. Si quis ludat principaliter propter lucrum, 1072
Abul. Abb. Gabr. Rich. Vega, Silv. Comit. damnant
peccati mortalis, quia tum principaliter concu-
piscitur res proximi & intenditur grave illius da-
mnum: sed passim omnes cum *Diana R. 1.* tenent
contrarium, quia licitum est concupiscere & lici-
to modo acquirere rem proximi, quod fit per
contractum ludi, qui justus est; *Nav. tamen Pa-*
norm: Beja p. 1. cas. 61. Alloz. V. Ludus. S. 2. n. 20.
& alii dicunt esse veniale, sed etiam hoc negat *Lugo*
n. 4. per se loquendo; posse tamen esse veniale, quia
est invertere finem ludi, qui est recreatio, & adest
species aliqua avaritiæ, uti docent nonnulli cum
Steph. n. 46. Admittunt tamen omnes nullum fore
peccatum, si quis ludat ad lucrandum, ut alicui ne-
cessitati subveniat.

§. 6. Secundum *Dian. R. 5. & 14.* potest filius- 1073
familias exponere lusui, quod parcius vivendo
reservat ex pecunia sibi ad victum missa: Docent
autem aliqui non licere illi totam summam, quam
potest lusui per annum perdere, unâ vice exponere
lusui, quamvis nollet toto reliquo anno ludere, si
eam nunc perderet, sed probabilius putant id eum
posse

posse *Sanch. cum Diana R. 10.* quia potest cedere juri aliâ vice ludendi, & nunc illud quasi anticipare. Quòd si aliquis uno tempore lucretur à filio-familias totam illam summam, quam toto anno potest exponere ad lusum, non tenetur inquirere, an jam potuerit illam totam perdere; nisi haberet consuetudinem etiam cum aliis ludendi, tum enim inquirendum esset, *Sanch. dub. 7. Lugo n. 22. Spor. n. 73.*

1074 §. 7. Si Titius non poterat exponere nisi tres Florenos in lusum, & lusit, ac si posset exponere sex, sicque primo jactu lucretur sex à Cajo, facit injuriam, & tenetur tres restituere. Si tamen ludat cum Cajo & Sempronio, ac singuli exponant tres, Titius suis tribus poterit uno jactu lucrari sex, id est, tres à singulis, quia suos tres etiam exponit duplici periculo jacturæ apud singulos, ergo æquum erat, ut luderet cum spe etiam à singulis lucrandi.

1075 §. 8. Si Cajus ludat pro se & pro Titio contra Sempronium, faciâtque hoc pactum, ut si perdat, Titius portet medium damnum, si autem lucretur, Titius habeat tantum tertiam partem lucri, *Sanch. dub. 23.* damnat hunc contractum, sed *Lugo n. 52. & Diana R. 36.* probabilius putant non esse universaliter damnandum, quia in contractu societatis, qui dimidium capitalis apponit, prætereaque operam & industriam, potest plus lucri reportare.

1076 §. 9. Quando neuter habuit animum unquam solvendi, tum decipiendo se mutuò compensant injuriam, ideòque qui vincit, potest retinere lucrum: item si lusor sciverit collusorem non habere animum solvendi, & tamen lusorit, collusor potest

potest lucrari & retinere, quia lusor censetur consensisse ac remittere, ita *Tambur. Sporer* num. 6.

§. 10. Si ludens apponat monetam malam, potest retinere, quod lucratur, si voluerit substituere bonam, in casu quo perderet; aliàs lucrari non posset, *Diana R. 25. cum aliis.* 1077

§. 11. Si bonâ fide ludas cum fure, & rem furtivam lucreris, teneris restituere Domino: Si autem lucreris pretium rei furtivæ à fure venditæ, potes hoc lucrum retinere, si fur ex aliis adhuc sit potens restituere, quia erat dominus hujus pretii, secundum dicta num. 961; si tamen perdito hoc pretio sit impotens restituere, tu videris teneri restituere, quia cum illud pretium necessariò fuerit à fure restituendum, illud non videtur potuisse ab illo validè exponi ludo, ita cum aliis *Bonac. Tamb. Sporer* n. 76. *Dian. R. 20*, quod videtur etiam dicere debere *Laym. Lib. 3. T. 4. c. 17. N. 30*, si impotentiam illam sciveris, quia (quoad executionem) cooperatus es injusto damno: Oppositum tamen velut probabile tenent alii num. 963. relati. 1078

§. 12. Quod lucraris pecuniâ furtivâ vel quomodocunque alienâ, est fructus industriæ vel artis, ideòque tuum, supposito tamen quòd habueris aliquid proprium, quod traderes, si collusor vinceret, alioquin contractus fuisset nullus, quia nihil exposuisses, quod ipse acquirere posset, ita *Mol. Sanch. Lugo* num. 13. *Sporer* num. 79. & alii contra *Trul. Villalob. Dian. Resolut. 19*, qui dicunt lucrum nequidem tum fieri tuum. 1079

§. 13. Qui injustè coactus ludit & lucratur, non tenetur restituere, quia ludus ex parte ipsius est justus, & omnem inæqualitatem sustulit injuria coactionis, *S. Thom. S. Antonin. Less. Laym. Sanch.* 1080

Dub. 11. *Lugo* n. 30. Similiter qui lucratur à collufore fraudes agente, nil tenetur restituere, *S. Th. Dian. Tamb.* n. 6. *Sporer* n. 66. Eum quoque, qui coëgit alterum ad ludendum, non teneri restituere, si lucretur, sustinent *Trull. Dicast. Hurtad. Dian.* R. 32, quia nec coactio illa nec ludus videtur fuisse causa damni, sed vel fortuna vel peritia ludentis, & si cogens perdidisset, debuisset solvere, hinc inferunt æquum esse, ut etiam portuerit lucrari; sed probabiliter contradicunt *Mald. Stephan.* n. 51. & alii, si coactio fuit injuriosa, ex hac enim debetur compensatio damni secuti; si tamen ad ludendum adduxerit tantum per importunas preces, ordinariè non tenebitur restituere, quia nec fecit injuriam nec causavit involuntarium, uti tenent *Lessius* & plerique alii cum *Diana* R. 34. contra *Nav. Silv. Sanch.* Dub. 9. n. 6, qui tamen fatetur oppositam sententiam esse satis probabilem & tutam. Quòd si victus cogat vincentem, ut ulterius ludat, & victus receptis amissis alia adhuc à collufore lucretur, *Adr. Tol. Mol. Garz. Alloza* Sect. 2. N. 24. dicunt non teneri restituere, nisi ad summum hæc postrema, quam sententiam ut probabilem admittunt *Lessius* & *Diana*; sed resolutio pendet inde, an victus habeat Jus ex more iustis cogendi vincentem ad ludendum ulterius, si enim Jus non habet, videtur fecisse injuriam cogendo, adeoque teneri de damnis inde secutis.

1081 §. 14. Si ludens fecit fraudem, & in absentia fraudis eventus ludi fuisset dubius, debet restituere lucrum, & quidem solum, uti putant *Lugo* n. 33. & *Steph.* n. 46, quia deceptor est in possessione rei suæ, ad quam nullum certum titulum habet deceptus; *Mol.* tamen dicit etiam aliquid ipsi deberi de

de illo, quod exponebatur ad luſum, ſi probabilius erat ipſum fuiſſe lucraturum, quia hæc ſpes lucri erat æſtimabilis, & ipſi per injuriam fuit ſublata. Qui autem dubitat, an per fraudem lucratus fuerit, tenetur reſtituere ſaltem hoc, quod alter appoſuit, quia cùm neſciat de juſto titulo illud in ſe transferendi, alter manet in poſſeſſione.

§. 15. Si Cajus per fraudem lucratus erat 10. Florenos à Titio, & Titius hos iterum lucretur à Cajo, Cajus tenebitur adhuc illos primos 10. reſtituere, ſi Titius lucratus ſit aliâ vice ludens cum eo, quia hic ſecundus ludus eſt alius contractus, ex vi cujus debetur novum lucrum; è contrâ ſi in eodem ludo iterum perdat, *Armil.* putat nil teneri ultra reſtituere, quia hoc tantùm dicitur lucrum, quod in fine ludi reportatur, & *Sanch. Dub. 19. N. 5.* aliique dicunt eſſe probabile, ſed oppoſitum tenendum eſt cum *Lugo n. 39. Dian. R. 51.* aliisque communiter, quia quot novi ſunt jaçtus, tot ſunt novi contractus, quibus uterque debet poſſe perdere & lucrari, Titius autem hic non poſſet lucrari alienum, ſed tantùm perdere vel recipere ſuum ſibi aliunde debitum. *Confirm.* Nam ſi Cajus furatus eſſet Titio, & iterum perdidiffet, adhuc teneretur reſtituere, ergo & nunc, quia quod ita fraudulentè habet, furto habet.

§. 16. Si pactum fuerit, ut qui plùs lucraretur, ſolveret chartas, candelam & hauſtum, Cajus verò lucretur per fraudem, tenetur totum reſtituere, nec poteſt ſubducere illas expenſas, ſed ſibi imputare debet, aut procurare, ut hoc fiat, quod factum fuiſſet, ſi nullus eſſet lucratus, uti rectè *Lugo num. 41,* licèt aliter ſentire videantur *Trull. & Diana Reſolut. 54.*

Tt 5

§. 17.

1084 §. 17. Licitum est non monere Adversarium de errore, v.g. si non rectè numeret sua puncta, & ideo perdat, quia ludens tenetur ipse attendere ad suum negotium, & Leges lusuum permittunt errores, *Sanch. Dub. 14. Dian. R. 44.* Item licitum est non admonere, si concedat primam in ludendo manum; si tamen tu illam tibi non debitam prior quasi de Jure usurpes, & ideo vincas, *Sanch. Dub. 15. Dian. R. 45. Alloza Sect. 1. N. 21.* te obligant ad restituendum, quantum valebat Jus illud præeundi: Similiter teneris restituere, si dixeris te habere plura puncta, & alter non advertens id crediderit, quia hic est fraus facta, *Dian. R. 47.* Idem est, si alteri non advertenti minus solvas, quam perdideris, *Diana Resolut. 53.* Item si à tergo tui collusoris habeas speculum, in quo chartas ejus videas, quia talis deceptio est etiam insolita. In dubio autem, an aliqua deceptio sit contra Leges lusûs nec ne, standum est judicio viri in tali genere lusûs periti, uti cum communi notant *Sanch. Dub. 12. Lugo n. 33.*

1085 §. 18. Si Cajus non ludens inspexerit viles chartas Titii volentis per auctionem deterrere Sempronium à lusu, & Cajus tacitè moneat Sempronium, ut non deterreatur, & Sempronius ludat ac vincat, distinguendum est cum *Bonac. Sanch. Dub. 17. Diana Resolut. 42.* & aliis communiter, nam 1. Si Sempronius ante monitionem decreverat non ludere, tenetur Sempronius, & in hujus defectu Cajus restituere omnia, quia acquisivit per injuriam. 2. Si Sempronius ante monitionem decreverat ludere, nihil est restituendum, quia monitio Caji se habuit per accidens ad damnum. 3. Si Sempronius dubitabat, an vellet ludere necne, dicunt communiter AA. Sempronium, & in ejus defectu Cajum teneri restituere tantum partem pro ratione

ne dubii. Alii contradicunt, quia fraus & monitio Caji fuit prior causa injusta & adæquata damni, quia totaliter determinavit Sempronium ad ludendum, ergo videtur saltem Cajus ex hac antecedente injuria obligari restituere totum, uti teneor ad totum, si fraude induxerim Petrum in dubio hærentem, an vellet vel nollet benefacere Paulo, item si Petro prior injustè intulerim damnum, licet Petrus ipse illud sibi postea fortè intulisset. Videri possunt dicta n. 218, est enim similis ferme ratio. 4. Si post monitionem adhuc fuit dubius eventus ludi, *Sanch.* dicit non esse obligationem restituendi, quia Sempronius per monitionem non fuit constitutus in tuto, sed contradicunt alii, uti antè, nam si Sempronius per monitionem motus est ad ludendum, Cajus fuit causa injusta ludi, ergo manet obligatio compensandi totum damnum ex ludo secutum.

§. 19. Secundùm *Saa v. Ludus.* n. 1. non est peccatum ludere ludo prohibito, si fiat moderatè causâ recreationis, aut ex alia causa honesta, putat enim tunc cessare rationem Legis. Et saltem eum, qui ludit ludo per civile solùm Jus prohibito, non peccare, docetur communiter; idem dicit cum aliis *Lugo* n. 9. respectu Laicorum de lusibus Jure communi Canonico prohibitis, quia Leges hæ apud Laicos per contrariam consuetudinem sunt abrogatæ, *Navar. Sanch. Less. n. 6. Stephan. num. 49.* Talem autem lucrantem ludo per Legem adhuc vigentem prohibito teneri restituere in foro conscientix, docent *S. Th. S. Bonav. Silv. & alii*, sed communissimè contradicunt alii, inter quos sunt *Alens. Sot. Med. Adr. Covarr. Mol. Trul. Dicast. Sanch. Dub. 1. Less. L. 2. c. 26. N. 17. Dia. R. 2. Tambur. in Decal.*

Decal. L. 5. c. 4. §. 1. N. 11. *Sporer* n. 81, quia jus positivum præcipit restitutionem tantum post sententiam Judicis, unde non debetur, licet petatur extrajudicialiter, uti cum aliis notant *Sanch. & Diana* R. 22. potest tamen victus terrere victorem de accusando, & sic pacisci de parte restituenda: Quod si fictè tantum minaretur, nolens accusare, *Sal. Mol. Lugo* n. 72. *Alloza* s. 1. n. 9. putant eum non esse tutum, sed *Less. Tambur. Spor.* alique cum *Dian.* R. 28. dicunt esse tutum, quod probabile esse fatentur *Sanch. Castrop. Trull. Dicast.* quia revera habet jus repetendi, quod pretio æstimabile est, illi autem juri cedit pro data parte, ergo dolus videtur justus.

1087 §. 20. Qui credito ludit ludo prohibito & perdit, de jure naturæ obligatur solvere, uti contra *Dian.* R. 21. & alios docent alii multi apud *Lugo* n. 70. (qui à n. 67. cum aliis multis docet sic lucrantem posse retinere, si ei solvatur, quamvis solvens nesciverit solutionem posse negari, quod etiam fatetur *Dian.* R. 24.) Ratio est, quia contractus ille ludi jure naturæ est validus, nec jure positivo irritatur, quamvis victus possit se etiam in Conscientia tueri exceptione legis, quæ non est merè in pœnam victoris, sed etiam in favorem victi, ut solvere non teneatur, ita *Nav. Tol. Mol. Less. Laym. Lugo* n. 70. & pluribus d. 22. à n. 30. & ratio ulterior est, quia secundum dicta n. 677. cui jus dat actionem repetendi, eidem etiam dat exceptionem, antequam solvat, ad quid enim in hoc casu esset solvere hoc, quod statim potes repetere? unde cum retinere meam rem & datam recipere æquivalent, non erit injustitia, inquiunt *Tamb.* n. 11. & *Spor.* n. 83. alterum modum commodiorem absque inutili circulo eligere: hinc L. 2. ff. De compensatione dicitur,

tur, Interest nostrâ potius non solvere, quàm solutum re-
petere.

§. 21. Quando ludis lusu prohibito cum animo 1088
repscendi per Judicem, quod perdes, *Mol. Regin.*
Dicaft. Less. n. 31. dicunt te teneri restituere, si lucre-
ris, quia facis dolum dantem causam ludo, & po-
nis inæqualitatem, sed *Sanch. dub. 5. Lugo d. 31. n.*
53. Spor. n. 84. aliique cum Dian. R. 25. probabiliùs
dicunt ludum esse validum, & retineri posse lu-
crum, quia intentio adimplendi non est de essen-
tia contractuum secundùm dicta n. 608. ergo licet
absit, ludus est validus, in reliquo vult uti jure suo
& beneficio legis concedentis exceptionem, alter
autem sibi imputet, quòd cum tali ludat. Neque est
inæqualitas, quia etiam alteri competit simile be-
neficio legis, si perdat.

§. 22. Si victus antecederet promiserat non re- 1089
petere per beneficium legis, potest nihilominus
postea repetere, uti notant *Rebel. Salas, Less. Dia. R.*
26. Lugo n. 65. quia omnis ludens promittit irrevocabiliter
solvere, & tamen lex vult, ut non obstante promissione
solvendi, possit non solvere; si tamen illa promissio fieret
post factam solutionem, teneret, quia esset veluti nova
donatio independens à ludo. Quòd si jurârit non repetere,
stare debet juramento, secundùm dicta n. 727. dicunt tamen
Nav. Covarr. Tol. Valent. Vega, Henriq. Salas & Diana
suprà posse petere relaxationem juramenti, & hac obtentâ
non solvere, sed meliùs negant *Sot. Mol. Rebell. Less. Lugo n. 66.*
quia hoc juramentum confirmat illum contractum, secundùm
dicta à n. 732. ergo facit, ut alter acquirat jus strictum
ad solutionem, Superior autem non potest relaxare
juramentum in præjudicium tertii, uti n. 746. dictum est.

§. 23.

1090 §. 23. Si victor sine vi vel fraude impediatur, ne à Judice condemnetur ad restitutionem, v. g. pure negando se lusisse, donec probetur, omnes communiter dicunt non peccare: Si tamen de hoc interrogetur à Judice, *Less.* n. 21. & *Lugo* n. 64. dicunt teneri fateri, quia lex non est pure pœnalis sed dispositiva, & Judex habet jus interrogandi, sicque impediendi, ne Cives nimio ludo depauperentur; *Mol. Sanch.* aliique cum *Dian. R.* 27. dicunt non teneri fateri, si probari non possit; sed prima sententia est probabilior.

1091 §. 24. *Az. Mol. Salas, Rebell. Castrop.* aliique cum *Dian. R.* 3. dicunt non prohiberi Clericis unâ aut alterâ vice ludere, sed tantum consuetudinem, seu ut ne fiat sæpe & diu, uti ex aliis notat *Steph.* n. 49. Imò *Saa & Valent.* contra *Salas & Castrop.* excusant etiam consuetudinem à mortali, si fiat recreationis causâ: Prohibitio autem extenditur ad solos Clericos in Sacris constitutos vel ratione Beneficii gestantes habitum, uti docent *Caj. Less.* aliique cum *Steph.* Putat quoque *Salas* non extendi ad Religiosos laicos, quia textus habet de Clericis tantum, communis tamen cum *Nav. Suar. Valent. Castrop. &* aliis habet, quod etiam ad illos extendatur, & saltem Religiosos in Ordine aliquo ab ejusmodi lusibus abhorrente merito damnant *Lugo Dicast. &* alii apud *Dian. R.* 4.

1092 §. 25. Olla fortunæ est jure naturæ licita, nam per dationem certæ pecuniæ emitur spes lucrandi, v. g. scyphum argenteum, & periculum cum proportionem utrimque æquale, ita cum aliis *Pirh.* l. 5. tit. 19. n. 50. Ludum autem agitationis tauro-rum prohibuit *Pius V.* sub excommunicatione, sed *Greg. XIII.* sustulit excommunicationem; & nunc
fi

ſi fiat ſine periculo, putant licitum eſſe *Nav. Saa* n. 3. *Alloza* S. 2. n. 30.

§. 26. Aſſiſtere ludo, qui cum peccato mortali 1093
fit, per ſe loquendo, non eſt peccatum, niſi adſit
ſcandalum, vel aſſiſtens cooperetur aut delectetur
ipſo ut peccato, non autem ſi delectetur ipſo ut
ludo, ita *Saa* num. 4. *Allox.* num 31. Aliqui apud
Dian. R. 41. excipiunt Clericos & Religioſos, quibus
ſub excommunicatione dicitur id prohibuiſſe *Pius*
V.

§. 27. Ludere in Eccleſia ludos, qui ſpecialiter 1094
in ea non ſunt prohibiti, per ſe loquendo, non eſt
peccatum niſi veniale, ſi fiat ſine cauſa; ſufficit ta-
men honeſta recreatio pro illis, qui, v.g. in Eccleſi-
am confugerunt, *Caj. Nav.* aliique cum *Dian. R.* 38.

§. 28. Si quis teneat domum ludo illicito expo- 1095
ſitam aut instrumenta ſubminiſtrèt, peccat morta-
liter, uti & Princeps permittens, ita *Dicaſt.* aliique
cum *Dian. R.* 39. & pluribus p. 2. t. 15. R. 65.
Ratio eſt, quia quamvis iſta ſint de ſe indifferen-
tia, tamen ſic fit directè & proximè cooperatio
ad blaſphemias, dilapidationes, rixas aliàque,
quæ ibi ſunt, non aliter ac ſi quis ſubminiſtraret
gladium occiſuro. Unde ſi hîc ludant non poten-
tes ludere, v.g. Filii- familias, vel fraudem agentes,
putat cum aliis *Sanch.* dub. 21. hos hoſpites obli-
gari ad reſtitutionem tanquam cooperatores ad
injuriam.

§. 29. Si Titius ludat cum pacto, ut ſi vinca- 1096
tur, legat pro victore Miſſam, ſi autem vincat, ha-
beat florenum, hoc damnant multi, & *Lugo* n. 5.
dicit poſſe eſſe periculum ſimonix; ſed nec eſſe
ſimoniam nec illicitum docent *Rodriq. Portel*,
Boneſp. Dian. R. 41. *Steph.* num. 53, nam non ideo

res

res spiritualis æstimatur temporali, sed offertur executio rei spiritualis loco temporalis alioquin tradendæ, quæ commutatio licita est, si enim tibi debeam 100. aureos, licitè offero 100. Missas pro te legendas, ut sic te moveam ad remittendos centum aureos.

Ad quid teneatur, qui juravit non amplius ludere, dictum est P. 1. à n. 452.

De Sponsione doctè agit Onnate D. 131. Sect. 3. De Sortibus, Sect. 4. De Ludo, Sect. 5. & seqq.

D V B I V M XIV.

Quid sit Contractus Societatis.

- 1097 **R** *Esp.* Is est, cùm aliqui inter se conveniunt, & contributis aliquibus rebus ad lucrandum idoneis, sive fructiferis, ut pecuniâ, animalibus, industriâ, labore, &c. commune aliquod lucrum faciunt; quod, uti & damnum, pro ratione, & rata cujusque dividunt inter se. *V. Less. L. 2. c. 25. D. 1. Laym. Lib. 3. Tract. 4. c. 20. Bonac. Tom. 2. de Contract. Disp. 3. Q. 6. P. 1.* Unde spectando id, quod ratio & Justitia naturæ hinc requirit, *resoluntur hi Casus:*
- » I. Plus lucrari debet, qui confert pecuniam & operam suam, quàm qui vel pecuniam, vel operam solam confert.
 - » II. Capitale seu fors, quam quivis contribuit, si pereat casu, vel culpâ sociorum levissimâ, contribuenti perit: ubi discrimen est inter hunc contractum, & mutuuum: quia in mutuo fors data alienatur, & dominium ejus transfertur in mutuatarium, cujus proinde solius periculum ac damnum est, si casu pereat: in